

Sygn. akt: I C 533/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

G., dnia 27 stycznia 2023 roku

Sąd Rejonowy w Gdyni, I Wydział Cywilny

Przewodniczący: Sędzia Sławomir Splitt

Protokolant: Jolanta Migot

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 stycznia 2023 roku

sprawy z powództwa **Gminy M. G.**

przeciwko **K. C. (1), S. W. (1), S. C., A. C., K. C. (2)**

o ochronę naruszonego posiadania

I. nakazuje pozwanym K. C. (1), S. W. (1), S. C., A. C., K. C. (2), aby opuścili, opróżnili i wydali powodowi Gminie M. G. lokal mieszkalny numer (...) przy ul. (...) w G.;

II. orzeka, że pozwanym K. C. (1), S. W. (1), S. C., A. C., K. C. (2) przysługuje uprawnienie do lokalu socjalnego;

III. wstrzymuje wykonanie obowiązku wskazanego w punkcie I wyroku do czasu przedstawienia pozwanym oferty najmu lokalu socjalnego przez Gminę M. G.;

IV. zasądza od pozwanej K. C. (1) na rzecz Gminy M. G. kwotę **200,00 złotych** (dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie odstępując od obciążania pozwanych kosztami procesu.

Sygn. akt **I C 533/22**

UZASADNIENIE

Powódka Gmina M. G. domagała się nakazania pozwanym K. C. (1), S. W. (1), S. C., A. C. oraz K. C. (2) przywrócenia posiadania lokalu mieszkalnego nr (...) znajdującego się w budynku położonym w G. przy ul. (...) – przez nakazanie usunięcia pozwanych oraz osób prawa ich reprezentujących wraz z ich rzeczami z opisanej nieruchomości i oddanie jej w posiadanie powódki, a także zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka podała, że jest właścicielką przedmiotowego lokalu, który wchodzi w skład mieszkaniowego zasobu gminy G. i służy zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej.

Lokal ten został przekazany Zarządowi (...) przez poprzednią użytkowniczkę P. G. (1) pod koniec maja 2022 roku. Lokal miał zostać wyremontowany.

Dnia 30 maja 2022 roku Zarząd (...) otrzymał informację o nielegalnym zajęciu ww. lokalu. Sprawa została zgłoszona na Policję dnia 1 czerwca 2022 roku z uwagi na popełnienie przestępstwa w postaci bezprawnego wejścia i zajęcia lokalu należącego do powódki.

Pismem z 31 maja 2022 roku K. C. (1) poinformowała Wydział Spraw (...) Urzędu Miasta G. o zajęciu lokalu.

Pozwana K. C. (1) wraz z dziećmi zameldowana jest na stałe od 2002 roku w lokalu nr (...) przy ul. (...).

Użytkowniczką tego lokalu jest matka pozwanej – B. W..

Dnia 8 stycznia 2009 roku powódka uzyskała prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni (sygn. akt I C 1339/08) przeciwko m.in. B. W. oraz pozwanej (wtedy K. W.) o eksmisję z lokalu nr (...) położonego przy ul. (...). Pozwanym przysługuje prawo do lokalu socjalnego.

Pozwani wezwani do dobrowolnego opuszczenia zajmowanego lokalu nie wydali go powódce.

(pozew – k. 3-5v.)

Pozwana na rozprawie oświadczyła, że chciałaby zostać w lokalu, a w przypadku nakazania opuszczenia lokalu chciałaby otrzymać lokal socjalny dwupokojowy, nawet mniejszy niż zajęty.

(oświadczenie na rozprawie – k. 82, płyta – k. 83)

Stan faktyczny:

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 8 stycznia 2009 roku w sprawie o sygn. akt I C 1339/08 nakazano pozwanym S. W. (2), B. W., K. W. i O. W., aby opuścili lokal mieszkalny numer (...) w budynku przy ulicy (...) w G.. Przyznano im uprawnienie do zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu. Do dnia dzisiejszego lokal socjalny nie został im przyznany.

Lokal numer (...) jest lokalem dwupokojowym. W chwili obecnej jest zajmowany przez rodziców pozwanej oraz jej pełnoletniego brata.

(dowód: wyrok – k. 21)

Dnia 26 maja 2022 roku powódce przekazany został lokal mieszkalny numer (...) przy ulicy (...) przez jej dotychczasowego użytkownika P. G. (2). Lokal ten ma dwa pokoje o łącznej powierzchni 40,3 m². Lokal został przejęty niemal pusty, nieliczne rzeczy użytkownika zostały przez niego pozostawione z wyrażoną zgodą na ich wywóz.

(dowód: pismo z dnia 27.05.2022r. – k. 11-12, zdjęcia – k. 13, protokół zdawczo-odbiorczy – k. 14-1v., oświadczenie z dnia 26.05.2022r. – k. 15)

Dnia 30 maja 2022 roku pozwana K. C. (1) wylała drzwi tego lokalu i zajęła go wraz z trójką dzieci. Pozwana wprowadziła do lokalu swoje rzeczy i zamontowała nowy zamek w drzwiach.

(dowód: notatka służbowa z dnia 30.05.2022r. – k. 16, pismo z dnia 01.06.2022r. – k. 17)

Dnia 2 czerwca 2022 roku pozwana złożyła podanie o przyznanie jej przedmiotowego mieszkania przynajmniej na czas określony na czas sprawdzenia czy wywiązuje się z obowiązku ponoszenia opłat. W piśmie wskazała, iż do tej pory wynajmowała lokal przy ulicy (...). W lokalu numer (...) przy ulicy (...) nie zamieszkuje – nie ma tam warunków do zamieszkiwania. Ma trójkę małoletnich dzieci i jest w ósmym miesiącu ciąży.

(dowód: podanie – k. 18)

Gmina negatywnie ustosunkowała się do niniejszego podania. Pismem z dnia wezwała pozwaną K. C. (1) do wydania zajętego lokalu w terminie 14 dni od daty otrzymania pisma. Pozwana odebrała pismo dnia 14 września 2022 roku.

(dowód: wezwanie – k. 22 wraz z potwierdzeniem odbioru – k. 23)

Pozwana K. C. (1) nie figuruje w rejestrze osób bezrobotnych.

(dowód: pismo PUP z dnia 02.12.2022r. – k. 48)

Przed zajęciem lokalu objętego pozwem, pozwana wraz z dziećmi najmowała lokal przy ul. (...). Po rozstaniu z mężem nie była w stanie ponosić opłat nawet przy pomocy rodziny.

Pozwana K. C. (1) ma 33 lata. Samotnie wychowuje dzieci: S. W. (1) (13 lat), A. C. (8 lat), S. C. (6 lat) oraz K. C. (2) (8 miesięcy).

Ojciec S. W. (1) nie żyje.

Mąż pozwanej M. C. i ojciec pozostałej trójki dzieci w 2020 roku przestał mieszkać z pozwaną i dziećmi. Nie łoży na utrzymanie rodziny i nie utrzymuje z rodzina kontaktu. Przebywa w zakładzie karnym.

Pozwani utrzymują się ze świadczenia „500+” na czwórkę dzieci oraz alimentów wypłacanych z Funduszu Alimentacyjnego w kwocie po 500,00 zł na S. C. oraz A. C.. S. W. (1) nie została przysposobiona przez M. C.. Pozwani objęci są pomocą socjalną w postaci zasiłków celowych w kwocie około 600 zł miesięcznie.

W okresie ostatniej ciąży pozwana wymagała hospitalizacji w związku ze zdiagnozowaną schizofrenią.

Aktualnie przy zażywaniu leków funkcjonuje normalnie. Pozwani mają przypisanego asystenta rodziny oraz kuratora.

(dowód: wywiad środowiskowy – k. 63-73, k. 84-94, zeznania pozwanej K. C. (1) – k. 78-82, płyta – k. 98)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów przedłożonych przez powódkę oraz przesłanych przez wezwane do tego instytucje. Sąd miał na uwadze, że złożone kopie nie stanowią dokumentów, a zatem należało je ocenić w ramach swobodnej oceny dowodów. W ocenie Sądu są wiarygodne, tym bardziej, że nie były kwestionowane przez żadną ze stron. W szczególności nie zaprzeczono, aby zawierały treści nie odpowiadające oryginałom dokumentów.

Brak było podstaw, aby odmówić wiarygodności i mocy dowodowej zeznaniom pozwanej. W ocenie Sądu zeznania te niewątpliwie były szczerze, logiczne, spontaniczne i zbieżne, co w przekonaniu Sądu świadczy o ich zgodności z prawdą, a zatem stanowiły pełnowartościowy materiał, na którym oparto rozstrzygnięcie w sprawie.

Roszczenie powódki o ochronę naruszonego posiadania oparte zostało o treść art. 344 k.c., który przewiduje ochronę praw posiadacza, którego posiadanie zostało samowolnie naruszone – roszczenie posesoryjne. Posiadaczowi przysługuje żądanie przywrócenia stanu poprzedniego i zaniechania naruszeń. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 17 grudnia 2003 roku w sprawie o sygn. akt IV CK 297/02 (LEX 558334) żądanie przywrócenia naruszonego posiadania nie jest żądaniem skierowanym do prawa, lecz dotyczy stanu faktycznego. Nie zmierza do pozbawienia naruszydca prawa posiadania rzeczy, lecz do odzyskania przez dotychczasowego posiadacza faktycznego władztwa nad rzeczą w związku z samowolą uprawnionego w realizowaniu przysługującego mu prawa do rzeczy (art. 478 k.p.c.).

Proces taki ma na celu ustalenie przez sąd, czy posiadanie należy lub należało do powódki oraz czy pozwana posiadanie to samowolnie naruszyła. Stosownie do treści art. 478 k.p.c. sąd bada w takim postępowaniu jedynie stan posiadania i fakt jego naruszenia, nie rozpoznając samego prawa ani dobrej wiary pozwanej. Taka koncepcja procesowa ochrony posiadania jest zbieżna z przyjętą w art. 344 § 1 k.c. zasadą, że roszczenia posesoryjne przysługują posiadaczowi, niezależnie od tego, czy jest on w dobrej czy złej wierze oraz czy jego posiadanie jest zgodne z prawem, czy bezprawne. Ten ostatni przepis na zasadzie wyjątku dopuszcza jednak możliwość *exceptio iuris*, jako formy obrony pozwanego, ale tylko wówczas, gdy prawomocne orzeczenie sądu lub innego powołanego do rozpoznawania spraw tego rodzaju organu państwowego stwierdziło, że stan posiadania powstały na skutek naruszenia jest zgodny z prawem (art. 344 § 1 *in fine* k.c.), co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów – moc zasady prawnej – z dnia 20 września 1988 roku (III CZP 37/88, OSNC 1989 nr 3) wskazał, iż sąd wydający wyrok uwzględniający powództwo o naruszenie posiadania (art. 344 § 1 k.c.), jest zobowiązany do określenia sposobu jego przywrócenia, to jest do zamieszczenia w wyroku dyspozycji, których wykonanie do tego doprowadzi.

W niniejszej sprawie pozwana poprzez wyłamanie zamków, zajęcie lokalu i wymianę zamków w drzwiach wejściowych i odmowę wydania powódce tego lokalu, pomimo wezwania, samowolnie naruszyła posiadanie lokalu przez powódkę, która od kilku dni posiadała do niego dostęp. Fakty te były bezsporne.

Powyższe rozważania przesądzają, że pozwana nigdy nie legitymowała się uprawnieniem do zajmowania spornego lokalu, a zatem nie przysługiwał jej status lokatora.

W niniejszej sprawie nie miał więc zastosowania art. 14 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego z dnia 21 czerwca 2001 r. (Dz.U. nr 71, poz. 733 ze zm.), zgodnie z którym w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu sąd orzeka o uprawnieniu do zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu albo braku takiego uprawnienia wobec osób, których nakaz dotyczy. Obowiązek zapewnienia najmu socjalnego lokalu ciąży na gminie właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu. Zgodnie bowiem z treścią art. 17 ust. 1 tej ustawy powyższego przepisu nie stosuje się, gdy powodem opróżnienia lokalu jest m.in. zajęcie lokalu bez tytułu prawnego. Jednak stosownie do ust. 1a Sąd może orzec o uprawnieniu do zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu wobec osoby, która dokonała zajęcia lokalu bez tytułu prawnego, jeżeli przyznanie tego uprawnienia byłoby w świetle zasad współżycia społecznego szczególnie usprawiedliwione.

W art. 17 ust. 1a powołanej ustawy, nakazuje się odejście od systemu sztywnych kryteriów oceny, aby możliwe było uwzględnienie indywidualnej sytuacji danej osoby. Nawet bowiem osoba samowolnie zajmująca lokal gminny, a więc działająca bezprawnie, może to czynić z wyjątkowych pobudek, które będą skłaniały do spojrzenia w innym świetle na jej działania. Najlepiej obrazuje to przytoczony przykład, w którym pogorzelec po utracie domu z czwórką małych dzieci zajmuje bezprawnie pustostan (A. Gola, L. Myczkowski, Ochrona praw lokatorów, s. 97; K. Osajda (red. serii), B. Lackoroński (red. tomu), Ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2022).

Z taką szczególną sytuacją mamy do czynienia na kanwie niniejszej sprawy.

Sąd miał na względzie to, że powódka K. C. (1) w chwili zajęcia lokalu znalazła się w wyjątkowo trudnej sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej.

Znajdowała się w ostatnim miesiącu ciąży, a jednocześnie sprawowała opiekę nad trójką małoletnich dzieci (wówczas 12 lat, 6 lat oraz 7 lat).

Nie posiadała wsparcia ze strony ojców dzieci, albowiem ojciec S. W. (1) zmarł, a ojciec pozostałych dzieci przebywał w zakładzie karnym, przy czym od dłuższego czasu stracił jakiegokolwiek zainteresowanie losem rodziny.

Pozwana w okresie wcześniejszym pracowała na podstawie umowy zlecenia zgodnie z posiadanymi przez siebie kwalifikacjami. Zaawansowana ciąża oraz nasilające się problemy zdrowotne uniemożliwiły pozwanej uzyskiwanie dodatkowego źródła dochodu.

Tym samym w ostatnim okresie ciąży i porodu pozwana utrzymywała się jedynie z pomocy socjalnej oraz środków otrzymywanych z Funduszu Alimentacyjnego na dwójkę dzieci w maksymalnej wysokości po 500 zł na każde. Do tego otrzymywała świadczenie „500+” na każde dziecko.

Pogorszenie się sytuacji materialnej pozwanej miało wpływ na utratę przez nią dotychczas wynajmowanego mieszkania. Pozwana nie miała możliwości wprowadzenia się do lokalu zajmowanego przez rodziców, albowiem, był on zbyt mały, a zajmowany był przez rodziców i pełnoletniego brata pozwanej.

Ponadto w okresie bezpośrednio zbieżnym z czasem zajęcia lokalu pozwana zmagala się z poważnymi problemami natury psychicznej. Zdiagnozowano u niej schizofrenię, a o jej ponadnormatywnym przebiegu świadczy konieczność jej hospitalizacji. Aktualnie zażywanie przez pozwaną leków przynosi zamierzone efekty.

Powyższe zmusiło pozwaną do poszukiwania rozwiązania problemów – konieczności zapewnienia potrzeby bytowej dla swojej rodziny. Zdecydowała się więc na samowolne zajęcie lokalu.

Ponadto należy zauważyć, iż pozwana ma przyznane uprawnienie do lokalu socjalnego – oczekując na złożenie jej oferty najmu od 2009 roku. Powyższe uprawnienie zostało jej przyznane jako osobie małoletniej i nie obejmuje dzieci pozwanej.

Tym samym sąd uznał, iż pomimo tego, że pozwana dokonała zajęcia lokalu bez tytułu prawnego w powyższej sprawie zachodzi szczególna sytuacja, która w świetle zasad współżycia społecznego przemawia za przyznaniem pozwanej lokalu socjalnego.

W pierwszej kolejności należy bowiem uznać, iż dokonując zajęcia lokalu pozwana działała pod szczególną presją wynikającą z jej sytuacji osobistej, zdrowotnej i majątkowej.

W tym momencie znajdowała się w trudnej sytuacji zdrowotnej – z powodu nasilonej ciężkiej choroby psychicznej (schizofrenia), której skutkiem była hospitalizacja, a która miała wpływ na niemożność uzyskiwania dochodu ze świadczonej pracy, a jednocześnie niewątpliwie miała również wpływ na ocenę stopnia świadomości pozwanej w momencie zajmowania przedmiotowego lokalu.

Ponadto determinacje pozwanej pogłębiała jej sytuacja zdrowotna wynikająca z tego, że była ona w ostatnim okresie ciąży. Na powyższe zbiegło się pogorszenie sytuacji finansowej, czego wynikiem była utrata wynajmowanego do tej pory lokalu, którego pozwana nie była w stanie utrzymać.

Pozwana nie miała możliwości uzyskania wsparcia rodziny – w zakresie zaspokojenia swoich potrzeb lokalowych i nie miała szansy na wynajęcie lokalu na wolnym rynku – z uwagi na osiągnięte dochody i sytuację osobistą. W chwili zatem zajęcia lokalu pozwana kierowała się wolą zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych nie tylko swoich, ale również swoich małoletnich dzieci.

Pozwana musiała wybierać czy bezprawnie zajmie lokal gminny czy też bezprawnie zajmować będzie inny lokal (po rozwiązaniu umowy najmu czy to po rozwiązaniu na skutek upływu, na który została zawarta, czy też po rozwiązaniu na skutek braku płatności opłat czynszowo-eksploatacyjnych).

W drugiej sytuacji, w normalnym biegu spraw, pozwana posiadałaby status lokatora i z całą pewnością powódka zobowiązana byłaby do dostarczenia pozwanym lokalu socjalnego, a także do zapłaty odszkodowania właścicielowi lokalu na skutek niewywiązania się z obowiązku dostarczenia lokalu socjalnego, gdyby nie uczyniła tego niezwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku eksmisyjnego.

Sąd miał również na uwadze, że w najbliższych kilku latach pozwana nie będzie w stanie zmienić swojej sytuacji.

Dalece hipotetyczne i niepewne byłoby przyjęcie, że ojciec trójki dzieci podejmie prace zarobkową i będzie w stanie łożyć na nie kwotę odpowiadającą ich aktualnym potrzebom, a więc ponad maksymalne kwoty wypłacane z Funduszu Alimentacyjnego.

Samo wykonywanie pracy przez pozwaną, przy niskich posiadanych przez nią kwalifikacjach i niewielkiej elastyczności wynikającej z obowiązku wychowania czwórki małoletnich dzieci – w wieku nie dającym uprawnienia do przelania na nie części obowiązków wychowawczych, czy opieki nad młodszym rodzeństwem - w najbliższej perspektywie nie jawi się jako możliwe, a w dalszej – niewystarczające do uznania, iż uzyskiwane dochody mogą prowadzić do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodziny pozwanej przez wynajem lokalu na wolnym rynku.

Tym samym przyznanie lokalu socjalnego jawi się jako wsparcie pozwanej i jej rodziny w jej trudnej sytuacji osobistej.

W tym miejscu należy zauważyć z wywiadu środowiskowego pracownika MOPS wynikało, że pozwana obarczona dużymi obowiązkami, bo samodzielnym wychowaniem czwórki dzieci, radzi sobie dobrze i tworzy dzieciom odpowiednie warunki do ich prawidłowego rozwoju.

Nie przyznanie pozwanym prawa do najmu socjalnego lokalu mogłoby zaburzyć ten stan rzeczy.

Sąd miał również na uwadze, że pozwani wymagają pomocy socjalnej. Nie jest to wyręczanie rodziny, ale wsparcie i odpowiednie pokierowanie również w sprawach urzędowych, z czego pozwani korzystają nie nadużywając swoich uprawnień. Matka samotnie wychowująca dzieci nie ma zbyt szerokiego pola manewru, aby podjąć pracę zarobkową. Nawet gdyby praca pozwanej w ogóle była możliwa, to uzyskany dochód nie stanowiłby podstawy do uznania, iż ze względu na średni uzyskiwany dochód może ona wyjść poza zakres dochodu uprawniającego do przyznania lokalu socjalnego.

Mając na uwadze powyższe Sąd w punkcie I. wyroku na podstawie art. 344 § 1 k.c. uwzględnił roszczenie o ochronę naruszonego posiadania ze wskazanym sposobem jego przywrócenia, tj. nakazem opuszczenia, opróżnienia i wydania powódce spornego lokalu.

W punkcie II. wyroku na podstawie art. 17 ust. 1a ustawy o ochronie praw lokatorów (...) orzeczono o uprawnieniu pozwanej do lokalu socjalnego.

Podstawę rozstrzygnięcia w punkcie III. stanowił art. 14 ust. 6 powołanej ustawy, zgodnie z którym orzekając o uprawnieniu do zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu, sąd nakazuje wstrzymanie wykonania opróżnienia lokalu do czasu złożenia przez gminę oferty zawarcia umowy najmu socjalnego lokalu.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie IV. wyroku na podstawie art. 98 k.p.c. oraz art. 102 k.p.c. Zważywszy, że nieskonkretyzowanie w art. 102 k.p.c. „wypadków szczególnie uzasadnionych” oznacza, że to sądowi rozstrzygającemu sprawę została pozostawiona ocena, czy całokształt okoliczności pozwala na uznanie, że zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, przemawiający za nieobciążaniem strony przegrywającej spór kosztami procesu w całości lub w części. Takie stanowisko znajduje również potwierdzenie w orzecznictwie. W wyroku z dnia 2 października 2015 roku o sygn. I ACa 2058/14 (LEX nr 1820933) Sąd Apelacyjny w Warszawie stwierdził, że sposób skorzystania z przepisu art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu orzekającego i do jego oceny należy przesądzić, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstępnie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążenia kosztami procesu strony przegrywającej spór. Ustalenie, czy w danych okolicznościach zachodzą „wypadki szczególnie uzasadnione”, ustawodawca pozostawia swobodnej ocenie sądu, która następuje niezależnie od przyznanego zwolnienia od kosztów sądowych. Zgodnie natomiast ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w postanowieniu z dnia 22 lutego 2011r. II PZ 1/11 (LEX nr 852550) trudna sytuacja życiowa, majątkowa, zdrowotna, osobista, która uniemożliwia pokrycie przez stronę kosztów procesu należnych przeciwnikowi, należy do okoliczności uzasadniających odstępnie od zasady wyrażonej w art. 98 § 1 k.p.c. Dokonując tej oceny sąd orzekający winien kierować się własnym poczuciem sprawiedliwości, a podważenie oceny tego sądu wymaga wykazania, że jest ona wadliwa. Zdaniem Sądu, mając na uwadze opisaną wyżej sytuację życiową pozwanych usprawiedliwione jest częściowe odstępnie od obciążania pozwanej K. C. (1) kosztami procesu ponad kwotę 200 zł, a więc opłaty sądowej od pozwu. Pozwana jest w stanie ponieść ten koszt bez uszczerbku dla utrzymania rodziny.

Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonej kwoty należały się odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Jeżeli mowa o małoletnich pozwanych, to należało odstąpić od obciążania ich kosztami procesu w całości, albowiem z oczywistych powodów nie mieli wpływu na tok sprawy.